

ДЕТИЊСТВО У ВАЉЕВУ И БАЛКАНСКИ РАТОВИ

Од овог броја започињемо фељтон у коме ћемо преносити интересантну животну причу господина Драгослава Ђорђевића из Калифорније, описану у књизи "Преко гора и мора", сачињену од разговора са писцем Милошем Јевтићем.

Драгослав Ђорђевић је рођен 1910. године у Обреновцу. Основну школу је завршио у Ваљеву, а гимназију је учио у Београду, Јагодини, Параћину и Ђуприји. Нижу школу Војне академије завршио је у 55. класи, а Вишу школу Војне академије у 37. класи.

Обављао је разне војне дужности. Тако је пред априлски рат 1941. године био - као капетан прве класе - генералштабни приправник у Саобраћајном одељењу Главног генералштаба.

За време Другог светског рата био је ратни заробљеник у Немачкој. По завршетку рата одбио је да се врати у отаџбину, не желећи да прихвати нови поредак. Године 1949. уселио се у Сједињене Америчке Државе. Радио је, у почетку, разне послове, да би се запослио као наставник - на Војном институту за стране језике у Монтереју, где је био и шеф Катедре српскохрватског одељења. У међувремену је дипломирао и магистрирао историју на Сан Хозе државном универзитету у Калифорнији.

Објавио је много текстова о српској историји, као и више књига, како уџбеника, тако и стручних радова, међу осталима и "На раскрсници 1941.", која је објављена на српском и енглеском језику.

Драгослав Ђорђевић је годинама у првим редовима борбе за српска национална права у Сједињеним Државама.

Драгослав Ђорђевић

Моји родитељи су се узели 1908. године. Ја сам се родио 1910. и већ следеће године смо се преселили у Ваљево, пошто је отац добио службу у Окружном одбору. Тако смо постали Ваљевци. Године 1913. родио се и мој брат Борислав.

Због ратова који су почели 1912. и, с мањим прекидима, трајали све до 1918. године, отац је, као војни обвезник, био мобилисан у Дунавску дивизију другог позива вратио се, без палца леве руке, тек 1919. године. Исте године су се он и мајка развели. Брат и ја смо остали да живимо са мајком и баба Ленком.

У Ваљеву смо живели до 1921. године, када је моја мајка прешла у Београд, где је свршила специјалну државну школу за стручну учитељицу. После је била запослена као учитељица у Женској занатској школи у Обреновцу.

Обреновац не памтим много, али Ваљево памтим. У њему сам одрастао, провео сам тамо више од десет година. Моја сећања на те године су врло јасна, сликовита и дубока, а везана су за крваве ратове, рањенике, мртве, болнице, епидемије, погребне, немаштину у свему и свачему, путовања по селима ради набавке хране, непријатељску окупацију, ослобађање и да не рећам даље.

Најранија моја сећања везана су за време балканских ратова. Памтим како је у нашу кућу стигао телеграм из Окружне команде, у коме је писало да је наш станар Илија Бирчанин погинуо тамо негде у Јужној Србији, где се водио рат против Турака. Плакале су и дуго разговарале моја мајка и баба Ленка, а ја сам их пажљиво слушао. Читале су телеграм неколико пута и питале се ко ће и како саопштити ту тужну вест родитељима младог Илије.

Врзмао сам се по соби и љутио се на

Турке који су убили нашег Илију. У једном тренутку сам стао пред маму и бабу и казао им: "Кад порастем бићу официр, па ћу ићи у рат да убијем Турке."

Два дана доцније пред нашом кућом у Ваљеву зауставила су се запрежна кола, у која су била упрегнута два лепа коња. Из кола су изишли и ушли у нашу кућу један висок и леп чика и једна жена, обоје одевени у српску народну ношњу и са опанцима на ногама. То су били родитељи покојног Илије Бирчанина. Из куће се зачуо лелек - моје бабе, моје мајке и Илијине мајке. Плакале су горко и јецале помињући Илију. Отац Илијин није плакао, него је само дубоко уздисао, јер, по српској традицији, мајка сме и треба да плаче и

Породица Ђорђевић, Обреновац, 1912.

нариче, а отац мора да се држи мушки, храбро. Он је само уздахнуо и рекао: "Бог да му душу прости. Погинуо је за краља и отаџбину, у борби против српских душмана."

Илија Бирчанин је био из села Суводања, под планином Медведник. Његов прадед је био чувени српски кнез Илија Бирчанин, кога су Турци 1804. године посекли крај реке Колубаре, у Ваљеву. Млади Илија је ступио у службу у Окружно начелство, као практикант. Кад је 1912. године избио рат, он је имао само 19 година и није био позван под заставу, већ је, као и многи други српски младићи, отишао у добровољце.

Следеће чега се сећам је повратак и дочек јунака из балканских ратова. На главној раскрсници у Ваљеву подигнута је капија - тријумфални лук. Сва је била од зеленила и личила је на тунел. На једној полукружној табли, на улазу у ту капију, писало је:

Куманово, Брегалница,
славу вам је дала,
Косово је освећено
од срца вам хвала.

Много света је било у дугачкој Карађорђевој улици. Цело Ваљево и сва околна села, све се слегло у ту улицу да дочека дринце. То су били наши, српски пукови славне Дринске дивизије. У њима су се налазили наши очеви, браћа, синови, рођаци и пријатељи. Враћали су се као победници из балканских ратова. Пролазили су пешадијски пукови, сваки са својом музиком. Громко су се разлагали звуци сјајних труба и добоша. Пешаци су корачали окићени цвећем, весели, снажни, бронзаних лица. Оштро су газили ваљевску калдрму, док им се оружје пресијава-

Наставак на страни 26